

LUONNOS Pykälät
Lainsäädäntötyöryhmän 11.8.2020 kokoukseen

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamisesta

[johtolause]

16 §

Asiakirjan antamistavat

Viranomaisen ratkaisusta automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidetyn rekisterin julkisista tiedoista on oikeus saada kopio teknisenä tallenteena tai muutoin sähköisessä muodossa, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Samoin sähköisessä muodossa olevasta tiheästi tai reaaliaikaisesti päivitettävistä julkisista asiakirjoista on oikeus saada kopio sähköisessä muodossa, jos asiakirja ei sisällä henkilötietoja. Tietojen antaminen sähköisessä muodossa ja teknisenä tallenteena muusta julkisesta asiakirjasta on viranomaisen harkinnassa, jollei toisin säädetä. Videotallenteesta tai muusta vastaavasta tallenteesta, jolla on viranomaisen kuvaama kuulustelu tai muu tapahtuma, jossa henkilöä kuullaan, saa kuitenkin antaa kopion vain, jos tallenteessa kuultava henkilö siihen suostuu tai jos tallenteen sisältö huomioon ottaen on ilmeistä, ettei kopion antaminen johda hänen yksityisyyden suojansa loukkaamiseen.

[34 §

Maksut

Asiakirjan antamisesta 9 ja 11 §:n nojalla ei peritä maksua, kun:

- 5) pyydetyn asiakirjan antaminen kuuluu viranomaisen neuvonta-, kuulemis- tai tiedotusvelvoitteen piiriin;
- 6) kysymys on julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 24 a §:n 2 momentissa tarkoitettusta arvokkaasta tietoaaineistosta.]

[38 §

Siirtymäsäännökset

Tämän lain 34 §:n 1 momentin 6 kohtaa sovelletaan X.X.2023 alkaen arvokkaisiin tietoaaineistoihin, joiden antamisesta ovat tämän lain mukaan vastuussa:

- 1) xxxx;
- 2) xxxx;
- X) xxxx.

Muihin arvokkaisiin tietoaineistoihin lain 34 §:n 1 momentin 6 kohtaa sovelletaan sen tultua voimaan.]

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta

[johtolause

kumotaan 1 pykälän 2 momentti (direktiivin implementoinnista)]

19 §

Tietoaineistojen sähköiseen muotoon muuttaminen ja saatavuus

Ottaen huomioon, mitä tiedonsaannista ja henkilötietojen suojasta erikseen säädetään, viranomaisen on huolehdittava, että tietoaineisto on saatavilla ja hyödynnettävissä yleisesti käytettävässä koneluettavassa muodossa kuvailutietoineen, jos tietoaineisto voidaan saattaa alkuperäisestä muodosta suoraan koneluettavaan muotoon. Tämän lain 24 §:n 2 momentissa tarkoitetut arvokkaat tietoaineistot on asetettava saataville koneluettavassa muodossa.

24 a §

Eräiden tietoaineistojen saatavuus

Arvokkailla tietoaineistoilla tarkoitetaan sellaisia tietoaineistoja, joiden luovuttamista koskevista menettelyistä on niiden taloudellisen tai yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi säädetty [komission täytäntöönpanosäädöksillä]. Arvokkaista tietoaineistoista ja niiden asettamisesta saataville säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella siltä osin, kuin sääntely ei sisälly erityislakeihin.

Arvokkaat tietoaineistot sekä sellainen tiheästi tai reaaliaikaisesti päivitettävä tieto, johon tiedot saavalla toimijalla on erikseen laissa säädetty tiedonsaantioikeus ja oikeus käsitellä näitä tietoja, on pyynnöstä luovutettava teknisten rajapintojen avulla riippumatta siitä, onko tiedot saava toimija viranomainen vai muu toimija. Jos se on tarpeellista, nämä tiedot on myös asetettava saataville useana kerralla ladattavana tiedostona.

[Ottaen huomioon, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 14 §:n 4 momentissa säädetään tietojen antamisesta, tiheästi tai reaaliaikaisesti päivitettävä tieto on asetettava saataville heti sen keräämisen jälkeen, ellei tämä aiheuta tietojen luovuttajalle kohtuutonta taakkaa. Tiheästi tai reaaliaikaisesti päivitettävä tieto on joka tapauksessa asetettava saataville sellaisella aikavälillä tai sellaisin tilapäisin teknisin rajoituksin, jotka eivät tarpeettomasti haittaa sen hyödyntämistä.]

Laki eräiden julkisten yritysten tiedon uudelleenkäytöstä

[johtolause]

1 § Soveltoamisala

Tätä lakia sovelletaan yhteisöihin, jotka toimivat

- 1) vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016, jäljempänä *erityisalojen hankintalaki*) 6-9 §:ssä määritellyillä toimialoilla
- 2) julkisen liikenteen harjoittajina rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten 1191/69/ETY ja 1107/70/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 1370/2007/EY 2 artiklan mukaisesti;
- 3) julkisen palvelun velvoitteita täyttävinä lentoliikenteen harjoittajina lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 1008/2008/EY 16 artiklan mukaisesti; tai
- 4) julkisen palvelun velvoitteita täyttävinä yhteisön laivanvarustajina palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen soveltamisesta meriliikenteeseen jäsenvaltioissa (meriliikenteen kabotaasi) annetun neuvoston asetuksen 3577/92/ETY 4 artiklan mukaisesti.

2 § Julkiset yritykset

Tässä laissa tarkoitetaan julkisella yrityksellä sellaista yritystä, joka toimii 1 §:ssä tarkoitetuilla toimialoilla ja jossa julkisyhteisöt voivat käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa omistuksen, rahoitukseen osallistumisen tai yritykseen sovellettavien sääntöjen perusteella. Julkisyhteisöjen katsotaan käyttävän määräysvaltaa yrityksessä, jos niillä on suoraan tai välillisesti:

- 1) enemmistö yrityksen osakepääomasta tai muusta merkitystä pääomasta;
- 2) valvonnassaan yrityksen osakkeiden tai osuuksien äänimäärän enemmistö; tai
- 3) mahdollisuus asettaa enemmän kuin puolet yrityksen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä.

3 § Asiakirjat

Tätä lakia sovelletaan julkisen yrityksen asiakirjoihin, joiden tuottaminen on osa sellaista palvelua, jota viranomaisen pitää yleishyödyllisenä ja jolle sen vuoksi on asetettu erityisiä julkisen palvelun velvoitteita lailla, asetuksella tai muulla yritystä sitovalla tavalla.

Tätä lakia ei sovelleta julkisen yrityksen asiakirjoihin, jotka liittyvät välittömästi sellaiseen toimintoon, joka on vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla vahvistettu suoraan avoimeksi kilpailulle markkinoilla, joille pääsyä ei ole rajoitettu.

Asiakirjalla tarkoitetaan tässä laissa kirjallisen ja kuvallisen esityksen lisäksi sellaista käyttönsä vuoksi yhteen kuuluviksi tarkoitetuista merkeistä muodostuvaa tiettyä kohdetta tai asiaa koskevaa viestiä, joka on saatavissa selville vain automaattisen tietojenkäsittelyn tai äänen- ja kuvantoistolaitteiden taikka muiden apuvälineiden avulla.

4 §

Asiakirjan uudelleenkäyttö

Julkisen yrityksen, joka sallii hallussaan olevan asiakirjan käytön kaupallisiin tai muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin tai, jonka on sallittava hallussaan olevan asiakirjan tällainen käyttö lainsäädännön, kansainvälisten sopimusten, viranomaisen määräyksen tai muun sitä velvoittavan syyn nojalla, on noudatettava tämän lain säännöksiä asiakirjan käytön ehdoista ja asiakirjan asettamisesta saataville.

5 §

Asiakirjan antamistavat

Ottaen huomion, mitä henkilötietojen suojasta erikseen säädetään, julkisten yritysten on asetettava asiakirjansa saataville kaikissa jo olemassa olevissa tiedostomuodoissa ja kaikkina jo olemassa olevina kielitoisintoina. Asiakirjat on lisäksi asetettava saataville sähköisessä ja yleisesti käytettävässä koneluettavassa muodossa kuvailutietoineen, mikäli tämä on tarkoituksenmukaista ja mahdollista ilman kohtuutonta vaivaa.

6 §

Eräiden tietoaineistojen saatavuus

Arvokkaat tietoaineistot sekä tiheästi tai reaaliaikaisesti päivitettävä tieto on luovutettava teknisten rajapintojen avulla ja, jos se on tarpeellista, tiedot on myös asetettava saataville useana kerralla la-dattavana tiedostona.

Tiheästi tai reaaliaikaisesti päivitettävä tieto on asetettava saataville heti sen keräämisen jälkeen, ellei tämä aiheuta julkiselle yritykselle kohtuutonta taakkaa. Tiheästi tai reaaliaikaisesti päivitettävä tieto on joka tapauksessa asetettava saataville sellaisella aikavälillä tai sellaisin tilapäisin teknisin rajoituksin, jotka eivät tarpeettomasti häiritse sen hyödyntämistä.

Arvokkaat tietoaineistot on asetettava saataville koneluettavassa muodossa.

Arvokkailla tietoaineistoilla tarkoitetaan sellaisia tietoaineistoja, joiden luovuttamista koskevista menettelyistä on niiden taloudellisen tai yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi on säädetty [komission täytäntöönpanosäädöksillä]. Arvokkaista tietoaineistoista ja niiden asettamisesta saataville säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella siltä osin, kun sääntely ei sisälly erityislakeihin.

7 §

Maksut

Julkisen yrityksen on määriteltävä asiakirjojen antamisesta mahdollisesti perittävät maksut niin, että niistä muodostuvat tulot eivät tilikauden aikana ylitä asiakirjojen keräämisestä, tuottamisesta, jäljentämisestä, jakelusta ja tietojen varastoinnista aiheutuneiden kustannusten kokonaismäärää lisättynä kohtuullisella tuotolla. Kohtuullinen tuotto määritellään prosentiosuutena aiheutuneista kustannuksista ja se saa olla korkeintaan Euroopan keskuspankin perusrahoitusoperaatioiden kiinteän koron määrä lisättynä viidellä prosenttiyksiköllä.

Jos asiakirjan antaminen edellyttää asiakirjassa olevien liikesalaisuuksien suojaamista tai asiakirjan käsittelyä siten, että se ei sisällä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja henkilötietoja, julkinen yritys voi lisätä 1 momentissa tarkoitettuihin kustannuksiin näistä toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan määritellä yleisetperusteet maksujen kokonaismäärän laske-
miseksi.

Julkisen yrityksen on etukäteen julkistettava asiakirjojen antamisesta perittävien maksujen tosiasial-
liset määrät sekä perusteet yleisessä tietoverkossa, jos tätä ei pidetä ilmeisen tarpeettomana.

8 §

Syrjimättömyys ja tasapuolinen kohtelu

Julkisen yrityksen, on kohdeltava sen hallussa olevia asiakirjoja käyttäviä toimijoita tasapuolisesti. Julkinen yritys saa asettaa asiakirjojen käytölle vain sellaisia ehtoja, jotka ovat objektiivisia, oikea-
suhteisia, syrjimättömiä ja yleisen edun mukaisen tavoitteen nojalla perusteltuja.

9 §

Yksinoikeusjärjestelyt

Julkisen yrityksen ja kolmansien osapuolten väliset sopimukset eivät saa sisältää uudelleenkäyttöä rajoittavia yksinoikeuksia, ellei tämä ole välttämätöntä 3 §:n 1 momentissa tarkoitetun yleishyödyllisen palvelun tarjoamiseksi. Yksinoikeuden myöntämisperustetta on tarkasteltava uudelleen säännöllisesti vähintään kolmen vuoden välein.

Yksinoikeusjärjestelyt on asetettava julkisesti saataville yleiseen tietoverkkoon vähintään kaksi kuukautta ennen niiden voimaantuloa. Näiden järjestelyjen lopullisten ehtojen on oltava avoimia ja ne on asetettava julkisesti saataville yleiseen tietoverkkoon.

Julkisen yrityksen on asetettava yleiseen tietoverkkoon saataville sellaiset oikeudelliset tai käytännön järjestelyt, joissa ei myönnetä yksinoikeutta, mutta joiden tarkoituksena on rajoittaa tai joiden voidaan kohtuudella odottaa rajoittavan asiakirjojen saatavuutta uudelleenkäyttöä varten muille kuin järjestelyyn osallistuville osapuolille. Nämä oikeudelliset tai käytännön järjestelyt on asetettava tietoverkkoon saataville vähintään kaksi kuukautta ennen niiden voimaantuloa. Julkisen yrityksen on tarkasteltava tällaisten oikeudellisten tai käytännön järjestelyjen vaikutuksia tietojen saatuuteen säännöllisesti ja joka tapauksessa joka kolmas vuosi. Tällaisten järjestelyjen lopullisten ehtojen on oltava julkisia ja julkisen yrityksen on asetettava ne julkisesti saataville tietoverkossa.

10 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11 §

Siirtymäsäännökset

Yksinoikeusjärjestelyjen, jotka ovat voimassa tämän lain tullessa voimaan ja joihin ei voida soveltaa 9 §:n 1 momentissa säädettyä poikkeusta, voimassaolo päättyy sopimuksen päättyessä ja joka tapauksessa viimeistään 17 päivänä heinäkuuta 2049.

Avoimet kysymykset:

- Tarkistettava, että ehdotetussa sääntelyssä ei mennä sillä tavoin julkisuuslain ulkopuolelle, että uudet muutoksenhakusäännökset olisivat tarpeen.
- Arvioitava, onko teknisen tallenteen mainitseminen julkisuuslain 16 §:n 2 momentissa edelleen tarpeen.
- Yleishyödyllisen palvelun määritelmä ja suhde muuhun lainsäädäntöön arvioitava mahdollisesti asiantuntijoiden tuella.
- Julkisia yrityksiä koskevan sääntelyn soveltamisalaan on mahdollisesti lisättävä rajoituksia direktiivin soveltamisalan nojalla.
- Arvioitava, tulisiko dynaamista tietoa määritellä myös sen taloudellisen ja sosiaalisen potentiaalin kautta vai riittääkö, että tämä tuodaan esille hyödyntämistä mahdollisesti haittaavan viivästyksen yhteydessä perusteluissa.